

Rob Riemen **Filòsof holandès**

“L’augment de l’estupidesa és aterridor”

PER COMBATRE AQUESTA ÈPOCA
Rob Riemen

Traducció:
Auke Oosterhoff
Editorial: Arcadia
Barcelona, 2018
Pàgines: 149
Preu: 16 euros

Rob Riemen (Països Baixos, 1962) és el fundador de Nexus, una institució que fomenta el debat filosòfic i cultural. Aquesta és la seva manera de lluitar contra el feixisme. I és que està molt preocupat, Riemen. Vivim en una societat que té tots els números perquè el monstre rebroti. Ens ho explica a *Per combatre aquesta època. Dues consideracions urgents sobre el feixisme*. Fa pensar. I, aquest, és el primer pas.

Com podem detectar el feixisme, si cada vegada se’ns presenta amb cares ben diferents?

La diferència del feixisme amb altres corrents polítics és que no té ideologia. A diferència de la tirania autoritària, emergeix del poble. Hitler va ser elegit políticament, i Trump, i qui sap si ho serà Marine Le Pen. I això passa en societats que han perdut la seva consciència, que ja no mantenen viu l’esperit democràtic. Vivim en un temps en què evitem la responsabilitat. Tots formem part de la massa. Pots estar al capdamunt de tot, ser professor universitari, i continuar sent de la massa perquè no estàs interessat a assumir les teves responsabilitats ni la teva llibertat. Tot va de ser indulgent i de seguir els teus propis instints i les teves metes. En aquest espai intel·lectualment buit, on la gent només vol ser feliç, al feixisme, per créixer, només li cal una crisi, crear un enemic i un líder que solucioni tots els problemes.

Com ha de ser, aquest líder?

El líder ha de ser carismàtic i dir-te que

Sobre Brussel·les

Rob Riemen té molt clar que Brussel·les no intercedirà en el conflicte entre Catalunya i Espanya: “Ara bona part de catalans pateixen una crisi amb Europa. Han picat la porta i Europa no ha obert. Abans que res, jo no parlo ni lleigeixo en català, per tant la meua impressió és d’oides, però conec la realitat política i veig que Europa no farà res com no ha fet res en situacions molt extremes, com la llibertat a Hongria o a Polònia o als Balcans o a Romania. No mouran ni un dit per raons geopolítiques. Un altre motiu és que la Història europea és plena de reialmes, regions... i si s’obre la porta als catalans, obrim una capsa de trons amb els flamencs, els toscans... No ho faran. Podem plorar i cridar, però tenen les seves raons per no obrir. Van aprendre la lliçó amb Iugoslàvia. Mai no haurien d’haver acceptat les raons sentimentals dels diferents pobles. El que pot passar és que hi hagi més pressió per constituir una unió política i no només econòmica, una unió que passi per sobre dels diferents Estats, però això demana un replantejament de la Unió i va per llarg. No mouran ni un dit. Brussel·les és un sistema tecnòcrata, de tot això va la segona part del llibre. L’hem de transformar completament i tornar als valors de l’esperit europeu. No espereu res de Brussel·les.

tu no cal que facis res, només seguir-lo. Anirà tancant tot l’espai de la crítica, eliminarà els jutges lliures, la llibertat de premsa... També ha de ser autoritari. Sovint s’envolta de la cultura del gran mascle, amb desfilades militars, ha de dominar, ha de denigrar la dona. La cultura feixista sempre és *kitsch*. També es tracta de ser capaç de dir moltes mentides. Trump n’és el millor exemple i això està infectant tota la societat occidental.

Què podem fer?

Som al principi i ho hem vist altres vegades, amb Mussolini, Hitler, Franco. Encara som a temps de frenar-ho, però en el moment en què comenci, ja no ho podem parar. És un fenomen extremadament perillós i ho sabem perquè ja ho hem viscut. Per això dic: aturem tota aquesta estupidesa i diguem les coses pel seu nom. Ho hem de mirar en un context global i històric i admetre que estem tornant-nos a infectar de feixisme i hem de pensar estratègies per eliminar-ho ara mateix.

Però som molt vulnerables. El nostre estil de vida ens empeny al consumisme, a no tenir temps per pensar, a estar estressats. Som robots i el culpable d’això és el capitalisme desfermat.

Tal com dic al llibre, tot això forma part de la societat *kitsch*. És una societat escapista, que va cap a l’entreteniment, la política es redueix a les eleccions i, l’educació, a estar ensinistrat per trobar una feina. Això ja ho va dir Paul Valéry als anys vint: “Mai no havíem tingut tantes joguines i continuem en estat de pànic.” I això

Rob Riemen és un filòsof holandès i activista antifeixista
JOYCE VAN BELKOM

les idees. Volen ser activistes i volen canviar el món, però abans no volen fer els deures i són incapaços de ser autocrítics. Amb aquesta actitud, la cultura del llibre està desapareixent i així se'n va en orris tot el món de les idees, des de Marcuse a Dostoievski. El món de l'educació està molt tocat, però també el món editorial, les llibreries... són espais de pensament previ imprescindibles per després actuar. Si tenim el *Brexit* és perquè els joves no van anar a votar i tenim Trump pel mateix.

Hi ha qui fa xocolatades en contra del feixisme.

N'estic fins al capdamunt de l'activisme idealista sense els deures fets, amb aquest analfabetisme imperant. Estan acostumats a llegir per capsulettes, amb subratllats que no són seus, feliços perquè s'estalvien de llegir els llibres sencers... Això no és educació! I en aquest sentit podem parlar de la classe política, de la financera, dels mitjans de comunicació... Les coses parteixen de baix i la gent amb talent té l'oportunitat de posar el crit d'alerta. No som a Bangladesh, no som a l'Àrabia ni a Rússia. Tenim moltes oportunitats per frenar l'estúpidesa. Anem a la llibreria i comencem a pensar.

Em sap greu, però sospito que han guanyat.

No, encara podem batallar. Recuperem la possibilitat de ser valents i de no preocupar-nos tot el temps de formar part del ramat, conformats i sense autocrítica. La confrontació de vegades és necessària. Hem d'acceptar aquesta responsabilitat perquè és la que ens ha tocat a nosaltres. No podem anar enrere.

Una democràcia liberal implica moltes exigències al ciutadà: ha de saber què és veritat, què vol dir justícia, acceptar responsabilitats, un nivell de civilitat, respectar la Terra i els éssers humans.

No hi ha cap esperança?

Sí, de vegades tinc una certa esperança: la falsa felicitat de la societat *kitsch* no complau ningú i, arran d'aquesta buidor, hi ha un rebrot de la recerca espiritual. El problema és que això ens pot portar cap a qualsevol direcció. L'espiritualitat és una mena d'irracionalitat i forma part de

ho deia sense tenir ni idea d'internet. La gent intel·ligent d'aquell temps ja va detectar què podia passar i per això ara també hem de dir ben fort què està passant. Ara bé: podem canviar les coses? Sí. Ho hem de fer. Ja que en sabem els efectes, anem a les causes. És una qüestió cultural i tots en som còmplices. Les elits les primeres, perquè no només no tenen la solució sinó que formen part del problema. No estan interessades a fer un canvi cultural perquè elles són l'essència d'aquesta cultura. Si tenim les elits que tenim és perquè la gent no exerceix la

seva intel·ligència ni la seva valentia. Perquè la classe política corrupta continua al seu lloc?

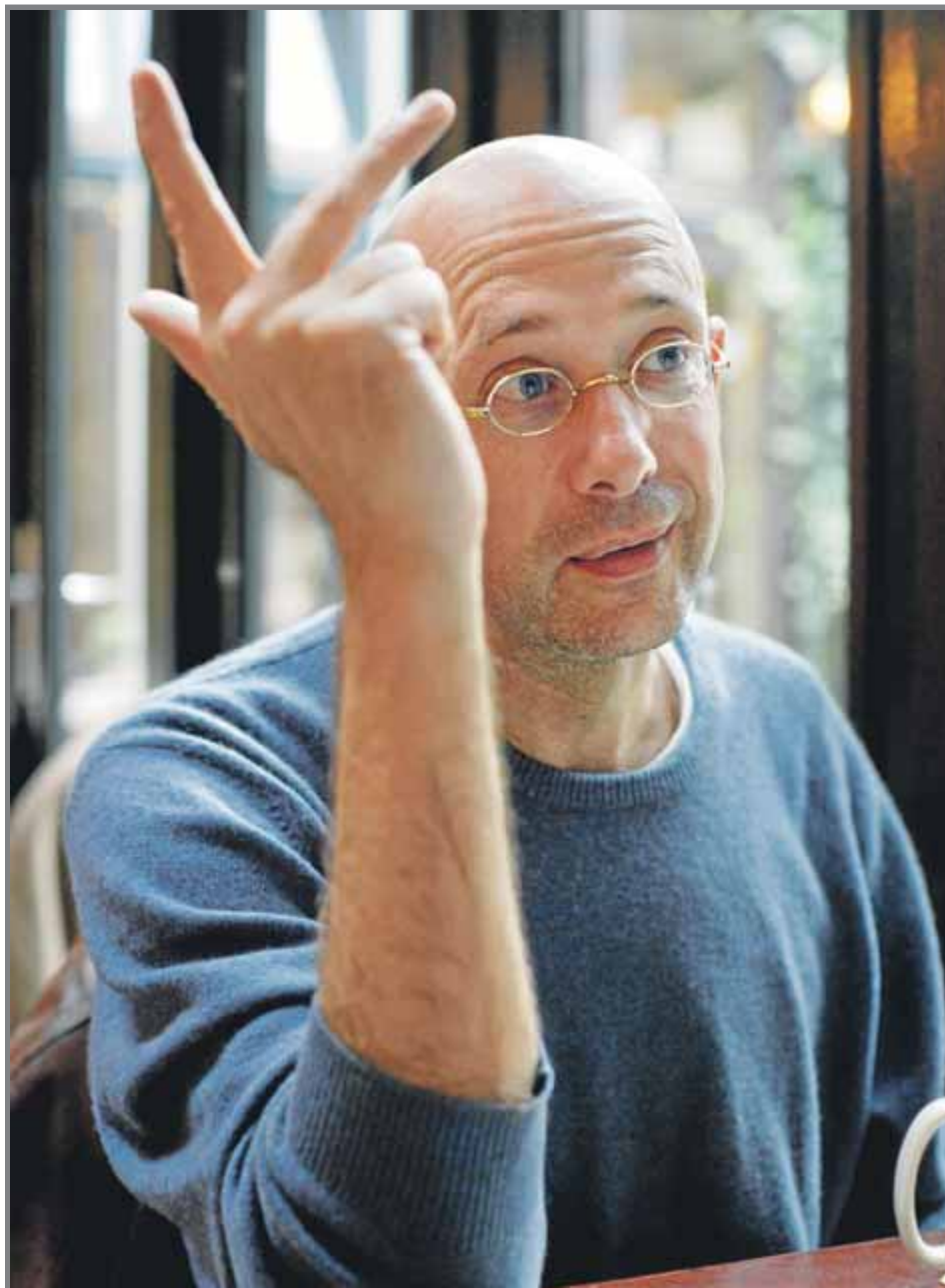
Sí, sí, per què?

Per canviar això hi hauria d'haver un canvi radical del sistema educatiu, perquè no està muntat per mantenir viu l'esperit democràtic. Està ple d'analfabets culturals. No volen ser educats, no volen llegir els clàssics perquè són difícils o no tenen temps. No es volen concentrar, no volen desenvolupar les seves capacitats artístiques, no volen entrar en el món de

N
N'estic fins al capdamunt de l'activisme idealista sense els deures fets, amb aquest analfabetisme imperant"

E

Ens hem de reinventar les universitats i tornar al temps de les acadèmies platòniques, construir llocs on podem prendre un cafè i mantenir una conversa com aquesta

El filòsof Rob Riemen i, a sota, dues imatges de feixistes espanyols / JOYCE VAN BELKOM / ALBERT SALAMÉ

Això em fa pensar en l'exposició que fan ara al CCCB sobre el futur del món. Se'ns compara amb les meduses, però elles sobreviuran perquè tenen la sort de ser simples.

El fenomen del rentat de cervells, de la destrucció dels nostres cervells, és arreu. El que és aterridor és l'augment de la ignorància i l'estupidesa. I no t'estic parlant de la gent sense estudis. La classe intel·lectual s'ha oblidat de la seva primera responsabilitat i per mil raons ha deixat de banda el *bildung*, tal com va fer en el temps de creixement del nazisme i el feixisme. Ha desatès els valors morals i espirituals i humanístics. Nietzsche va entendre que aquest era el primer pas cap al nihilisme i també va entendre cap a on ens portaria. Em sap greu, però ara si un jove em preguntés què fer a la vida, no l'encaminaria cap a la universitat. Li diria que es quedés a casa i comencés a llegir. Ens hem de reinventar les universitats i tornar al temps de les acadèmies platòniques, construir llocs on podem prendre un cafè i mantenir una conversa com aquesta. Pensar com a éssers humans, altre cop. A *La universitat de la vida* [Arcàdia] entrevisto gent que ha triomfat a la vida i saps quina és la clau? Tots tenien una passió de ben joves i la van seguir.

Veig una altra esquerra que m'ofereix esperança: el coratge que està demostrant el feminisme.

Seria fantàstic si fos així, però anem a comparar-lo amb el moviment dels Drets Civils als Estats Units. Per una banda, tenim Luther King, que va ser assassinat, i per l'altra Malcolm X, que promovia una sortida violenta. Afortunadament, la via pacífica va guanyar. Pel que fa al moviment feminista relacionat amb el *Me Too*, posa el focus de llum en el sexisme i en la manera com les dones són reduïdes a un cos que pot ser utilitzat per a tot. Això està bé, però també té una part fosca i aquesta és que ja no hi ha diferència entre qui té una conducta inapropiada i qui fa una broma.

Bé, però alguna cosa s'ha mogut.

Sí, però jo el que encara no entenc és com és que acceptem que cada cop els rics siguin més rics i la resta siguin esclaus, robots. No sóc economista, però ja es veu que el capitalisme és un monstre si no el controlem. Tots els poders volen més poder. Si deixem el poder financer a la seva... malament. Per això ens cal una premsa que pugui dir la veritat, exigir qualitat a les notícies i no basar-nos només en els *haters*, en l'entreteniment i en el sensacionalisme.

Sobreviurem? *

la nostra essència. Cert, no només estem regits per la raó, i amb això sóc crític amb altres pensadors que s'oposen del tot al nostre vessant irracional. El problema és que l'espiritualitat ens pot portar a les drogues, a les idolatries, a tot tipus de sectes. La quinta essència d'Europa prové de l'humanitarisme religiós, però hem de vigilar quan parlem d'espiritualitat perquè el feixisme també s'hi pot englobar.

En quin sentit?

Es basa en la fe. Parteix d'una figura messiànica, amb la seva litúrgia i els seus ma-

naments. Tot està copiat de les tradicions religioses. Trump té tendència a assistir a les trobades en helicòpter, com un enviat del Cel. Parla com en una epifania: abans era fosc i ara ha vingut una llum a resoldre els problemes del món.

Tot ben senzill.

Exacte. Eviten parlar que les coses són complicades. Si estem tristos, prenem una pastilleta; si ens avorrim, premem un botonet; hi ha la idea que els diners, la ciència i la tecnologia ens ho resoldran tot i Bill Gates esdevé Déu.